

Силабус дисципліни «Анатомія людини»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 227 · ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ · БАКАЛАВР

120

Годин загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС відповідно до стандарту

4

Змістовних модулів курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Анатомія людини

Спеціальність: 227 Фізична терапія, ерготерапія

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки курсу

Мета дисципліни

Дисципліна «Анатомія людини» формує у студентів спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» цілісне уявлення про будову тіла людини, топографію органів і систем, морфофункціональні особливості опорно-рухового апарату, внутрішніх органів, нервової та судинної систем. Курс спрямований на розвиток клінічного мислення, вміння застосовувати анатомічні знання в практиці фізичної терапії та ерготерапії, розуміти механізми руху, патогенез порушень опорно-рухової функції та обґрунтовувати реабілітаційні втручання. Особлива увага приділяється анатомічним основам фізичної реабілітації та ерготерапевтичного підходу.

Форми навчання

- Лекції — 30 годин
- Практичні заняття — 30 годин
- Самостійна робота — 60 годин

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання морфологічної інформації в клінічному контексті: виявлення суттєвих анатомічних структур, порівняння будови різних систем організму, формування обґрунтованих висновків і висловлення власної позиції. Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки анатомічних схем, аналітичних записок і практичних демонстрацій.

Здатність до усної та письмової комунікації: чітко пояснювати анатомічні поняття, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати звіти та аналітичні матеріали. Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час групового вивчення анатомічних препаратів і вирішення клінічних кейсів.

- Аналізувати навчальну та наукову інформацію з анатомії
- Виділяти головне та узагальнювати результати досліджень
- Планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів
- Коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками
- Брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки

Фахові компетентності

Розуміння будови та закономірностей розвитку тіла людини, топографії органів, систем і апаратів. Знання анатомічної номенклатури, будови опорно-рухового апарату, внутрішніх органів, судинної та нервової систем у контексті фізичної терапії та ерготерапії.

Здатність застосовувати морфологічні знання для обґрунтування засобів і методів фізичної терапії, ерготерапії та фізичної реабілітації: визначення точок прикладання фізичних вправ, масажу, мануальних технік, ортезування та адаптивних пристосувань.

- Характеризувати основні системи тіла людини
- Аналізувати будову та функції опорно-рухового апарату
- Оцінювати топографію органів і систем
- Орієнтуватися в анатомічній термінології та номенклатурі
- Пояснювати морфологічну основу реабілітаційних втручань

Результати навчання

Після успішного завершення курсу студент повинен демонструвати такі результати навчання:

1

Знання та розуміння

Пояснювати сутність ключових анатомічних понять і структур: кістка, суглоб, м'яз, орган, система, апарат, топографія, іннервація, васкуляризація, сегмент. Характеризувати будову і функції всіх систем тіла людини від клітинного до організмового рівня.

2

Аналіз та оцінювання

Аналізувати морфофункціональні характеристики органів і систем, виявляти закономірності будови тіла. Оцінювати топографо-анатомічні взаємовідносини структур, порівнювати варіанти будови та аномалії розвитку.

3

Застосування знань

Застосовувати анатомічні знання для обґрунтування методів і засобів фізичної терапії та ерготерапії. Використовувати навчальні атласи, анатомічні препарати та сучасні цифрові ресурси для підготовки обґрунтованих практичних рекомендацій.

4

Комунікація та рефлексія

Аргументовано викладати власну позицію щодо анатомічних і клінічних питань. Формувати професійну відповідальність і усвідомлення значення глибоких морфологічних знань для якісної фізичної терапії та ерготерапії.

Модуль 1. Опорно-руховий апарат: остеологія, артрологія, міологія

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1.1

Вступ до анатомії. Остеологія. Предмет і методи анатомії. Анатомічна термінологія та номенклатура. Поняття про організм та рівні його організації. Загальна будова скелета. Кістка як орган: будова, класифікація. Скелет тулуба, верхніх і нижніх кінцівок, черепа.

Тема 1.2

Артрологія. Класифікація сполучень кісток. Безперервні та перервні сполучення. Будова суглоба: обов'язкові та допоміжні елементи. Суглоби тулуба, кінцівок, черепа. Біомеханіка суглобів та клінічне значення для фізичної терапії.

Тема 1.3

Міологія. М'яз як орган: будова, класифікація, допоміжні апарати м'язів. М'язи голови, шиї, тулуба. М'язи верхньої та нижньої кінцівок. Топографія м'язів. Механіка м'язового скорочення та основи кінезіології.

Тема 1.4

Функціональна анатомія опорно-рухового апарату. Анатомічні основи постави та ходи. Функціональні групи м'язів. М'язовий баланс та дисбаланс. Поверхнева анатомія: орієнтири для фізичної терапії та ерготерапії. Патологічні зміни ОРА та їх морфологічна основа.

Модуль 2. Внутрішні органи (спланхнологія)

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 2.1

Травна система. Загальний план будови травної системи. Ротова порожнина, глотка, стравохід, шлунок, тонка та товста кишка. Печінка, підшлункова залоза. Топографія органів черевної порожнини. Клінічне значення для фізичної терапії при захворюваннях ШКТ.

Тема 2.2

Дихальна та сечостатева системи. Будова верхніх і нижніх дихальних шляхів. Легені, плевра, середостіння. Механіка дихання. Нирки, сечовід, сечовий міхур. Чоловіча та жіноча статеві системи. Топографія органів грудної та тазової порожнин.

Тема 2.3

Серцево-судинна система. Органи кровотворення та імунного захисту. Будова серця: камери, клапанний апарат, стінки. Велике та мале кола кровообігу. Будова артерій і вен. Лімфатична система. Вилочкова залоза, селезінка, лімфатичні вузли. Серцево-судинна система у контексті реабілітації.

Модуль 3. Нервова система та органи чуттів

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3

Тема 3.1

Центральна нервова система.

Загальний план будови нервової системи. Спинний мозок: будова, провідні шляхи. Головний мозок: стовбур, мозочок, проміжний мозок, великі півкулі. Кора великих півкуль: локалізація функцій. Оболони мозку. Нейропластичність та значення для нейрореабілітації.

Тема 3.2

Периферична нервова система.

Автономна нервова система. Черепні нерви: класифікація та функції. Спинномозкові нерви та сплетення: шийне, плечове, поперекове, крижове. Автономна нервова система: симпатичний та парасимпатичний відділи. Значення для ерготерапевтичних втручань.

Тема 3.3

Органи чуттів. Ендокринна система.

Орган зору: будова ока та допоміжних структур. Органи слуху та рівноваги. Органи нюху, смаку, шкіра як орган дотику. Залози внутрішньої секреції: гіпофіз, щитоподібна, надниркові залози, підшлункова. Значення для фізичної терапії та ерготерапії.

Модуль 4. Прикладна та клінічна анатомія для фізичної терапії

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4

Тема 4.1

Топографічна анатомія голови, шиї та тулуба. Ділянки голови та шиї: топографія, межі, вміст. Ділянки спини та грудей. Передня черевна стінка: топографія та пошарова будова. Прикладне значення топографічної анатомії для масажу, мануальної терапії та постурального коригування.

Тема 4.2

Топографічна анатомія верхньої кінцівки. Ділянки плечового пояса та вільної верхньої кінцівки. Судинно-нервові пучки: пахвова ямка, ліктьова ямка, канал зап'ястка. Прикладна анатомія для ерготерапії: хват, координація, відновлення функції кисті та передпліччя.

Тема 4.3

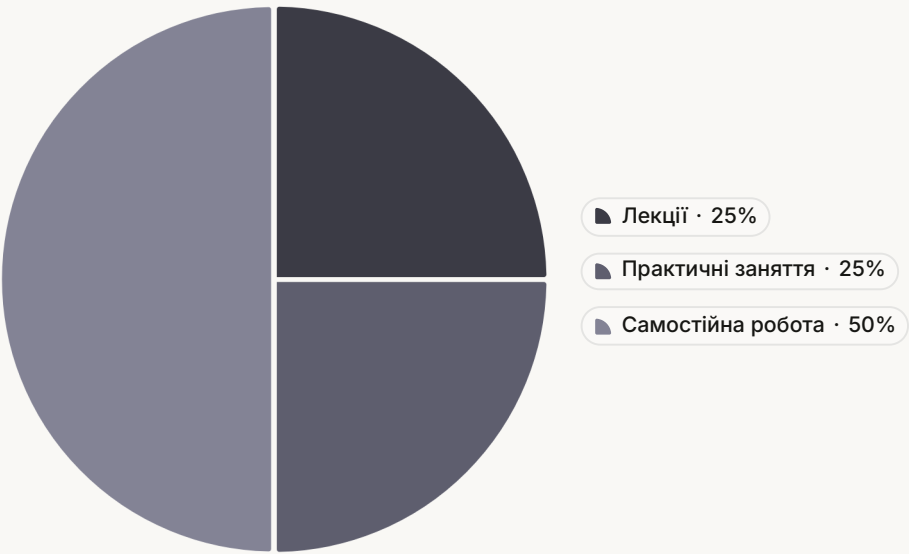
Топографічна анатомія нижньої кінцівки. Ділянки нижньої кінцівки: пахвинна ділянка, стегно, коліно, гомілка, стопа. Судинно-нервові пучки. Склепіння стопи та його порушення. Прикладна анатомія для відновлення ходи, балансу та навантаження нижніх кінцівок.

Тема 4.4

Анатомічні основи реабілітаційних втручань. Анатомічне обґрунтування лікувальної фізичної культури. Морфологічна основа масажу та мануальних технік. Анатомія для ортезування та протезування. Варіанти будови та аномалії розвитку, що впливають на тактику реабілітації.

Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Вступ. Osteологія	2	2	4
	Тема 1.2 — Артрологія	2	2	4
	Тема 1.3 — Міологія	2	2	4
	Тема 1.4 — Функціональна анатомія ОРА	2	2	4
Модуль 2	Тема 2.1 — Травна система	2	2	4
	Тема 2.2 — Дихальна та сечостатева системи	2	2	4
	Тема 2.3 — Серцево-судинна система	4	4	8
Модуль 3	Тема 3.1 — Центральна нервова система	4	4	8
	Тема 3.2 — Периферична та автономна НС	4	4	8
	Тема 3.3 — Органи чуттів. Ендокринна система	2	2	4
Модуль 4	Тема 4.1 — Топографія голови, шиї, тулуба	2	2	4
	Тема 4.2 — Топографія верхньої кінцівки	2	2	4
	Тема 4.3 — Топографія нижньої кінцівки	2	2	4
	Тема 4.4 — Анатомічні основи реабілітації	2	2	4
Разом		30	30	60

Структура навчального часу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

- **Лекції (30 год. — 25%):** подача ключового теоретичного матеріалу
- **Практичні (30 год. — 25%):** відпрацювання навичок, робота з анатомічними препаратами та атласами
- **Самостійна робота (60 год. — 50%):** поглиблене вивчення, підготовка завдань

📖 Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни** — студенти навчаються працювати з анатомічними атласами та джерелами самостійно.

Самостійна робота студентів та методи викладання

Форми самостійної роботи

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з анатомії людини, атласами, навчальними посібниками та науковими статтями у фахових виданнях. Конспектування ключових положень, порівняння будови різних систем організму та їх функціонального значення.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань щодо порівняльної характеристики анатомічних структур, підготовка анатомічних схем, таблиць і міні-досліджень з прикладної анатомії для фізичної терапії та ерготерапії. Уміння застосовувати теорію на практиці та обґрунтовувати реабілітаційні рекомендації.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання цифрових анатомічних ресурсів: Visible Body ([visiblebody.com](https://www.visiblebody.com)), платформа Kenhub ([kenhub.com](https://www.kenhub.com)), ресурси бібліотеки вищого навчального закладу. Аналіз анатомічних атласів, 3D-моделей, навчальних відеоматеріалів і наукових публікацій.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять шляхом вивчення відповідних розділів анатомії, перегляду атласів і 3D-моделей; підготовка до тестувань через засвоєння анатомічних термінів та визначень; систематизація знань перед контрольними роботами.

Методи викладання

→ Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, анатомічних малюнків, 3D-моделей і таблиць; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

→ Практичні заняття з препаратами

Робота з анатомічними препаратами, муляжами та атласами; студенти визначають анатомічні структури, їх топографію та клінічне значення для фізичної терапії та ерготерапії.

→ Кінезіологічний аналіз

Аналіз рухів людини на основі анатомічних знань; студенти визначають задіяні м'язи, суглоби та нервові структури при типових рухових актах, пов'язаних із фізичною терапією.

→ Клінічні кейси

Вирішення клінічних ситуацій, пов'язаних із травмами та патологіями опорно-рухового апарату; формування навичок анатомічного обґрунтування реабілітаційних втручань.

→ Самостійне дослідження

Підготовка анатомічних схем, рефератів і презентацій за обраною темою; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації морфологічної інформації.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля.

Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру. Включає усні опитування з анатомічної номенклатури, письмові відповіді на запитання, визначення структур на анатомічних препаратах та участь у практичній роботі.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, аналіз анатомічних структур, порівняльна характеристика систем органів). Оцінюються повнота відповіді, правильність анатомічного аналізу та обґрунтованість висновків. Проводиться після кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та письмові відповіді на питання, практична демонстрація знань анатомічних структур. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали оцінювання: 100-бальна система з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

- ❏ Усі методи контролю спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Рекомендована література та ресурси

Навчальна та наукова література (2022–2024)

1. Білаш С. М., Коптев М. М., Проніна О. М., Беляєва О. М. Анатомія людини: підручник. — Київ : Медицина, 2022. — 392 с.
2. Коц С. М., Коц В. П. Анатомія людини: навч. посіб. — Харків : ХНПУ, 2022. — 336 с.
3. Гриньків М. Я. та ін. Медико-біологічні основи фізичної терапії, ерготерапії (Нормальна анатомія та Нормальна фізіологія): навч. посіб. — Львів : ЛДУФК, 2022. — 284 с.
4. Григус І. М., Нагорна О. Б. Основи фізичної терапії: навч. посіб. — Одеса : ОЛДІ-ПЛЮС, 2022. — 150 с.
5. Григус І. М., Нагорна О. Б. Реабілітаційне обстеження в практиці фізичного терапевта: навч. посіб. — Одеса : ОЛДІ-ПЛЮС, 2023. — 192 с.
6. Закаляк Н. Р. та ін. Фізична терапія та ерготерапія при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату: метод. матеріали. — Дрогобич : ДДПУ, 2022. — 140 с.
7. Єжова О. О., Тимрук-Скоропад К. А., Ціж Л. М., Ситник О. А. Терапевтичні вправи: навч. посіб. із доповненою реальністю. — 2-ге вид. — Львів : ЛДУФК, 2023. — 160 с.
8. Григус І. М. Фізична терапія в пульмонології: навч. посіб. — Одеса : ОЛДІ-ПЛЮС, 2023. — 240 с.
9. Єжова О. О., Кириченко В. І. Основи популяризації здорового способу життя: навч. посіб. — Суми : СумДУ, 2024. — 154 с.
10. Єжова О. О., Тимрук-Скоропад К. А., Ціж Л. М., Ситник О. А. Терапевтичні вправи: навч. посіб. із доповненою реальністю. — 3-тє вид. — Львів : ЛДУФК, 2024. — 168 с.

Офіційні інтернет-ресурси

1. Visible Body — 3D анатомічний атлас. — URL: <https://www.visiblebody.com/>
2. Kenhub — анатомічний навчальний ресурс. — URL: <https://www.kenhub.com/>
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. — URL: <https://nbuv.gov.ua/>
4. Інститут фізіології ім. О. О. Богомольця НАН України. — URL: <https://biph.kiev.ua/>
5. MedUniver — анатомія людини онлайн. — URL: <https://meduniver.com/>
6. Gray's Anatomy (Elsevier). — URL: <https://www.clinicalkey.com/>
7. Журнал «Морфологія» (електронне видання). — URL: <https://morphology.dp.ua/>
8. Українська асоціація фізичних терапевтів. — URL: <https://uapt.org.ua/>

Рекомендована література охоплює видання **2022–2024 років** відповідно до вимог актуальності навчально-методичного забезпечення ОП «Фізична терапія, ерготерапія».